

VENDIM
Nr. 59, datë 23.7.2015

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Bashkim Dedja kryetar i Gjykatës Kushtetuese

Vladimir Kristo anëtar i “ “

Sokol Berberi anëtar i “ “

Vitore Tusha anëtare e “ “

Gani Dizdari anëtar i “ “

Besnik Imeraj anëtar i “ “

Fatos Lulo anëtar i “ “

Fatmir Hoxha anëtar i “ “

me sekretare Edmira Babaj, në datën 21.04.2015 mori në shqyrtim në seancë plenare, mbi bazë dokumentesh, çështjen me nr. 13 Akti, që i përket:

KËRKUESE: Iva Xhani, Vjola Ramkaj (Xhani)

SUBJEKTE TË INTERESUARA: Eleni Vrana (Xhani), Janulla Shameti (Xhani), Andon Xhani, Anduela Qerama (Xhani), Androniqi Xhani

OBJEKTI: Shfuqizimi si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, i vendimit nr. 00-2014-2166, datë 24.07.2014 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi).

BAZA LIGJORE: Nenet 41, 42, 131, shkronja “F” dhe 134, pika 1, shkronja “g”, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, nenet 6/1 dhe 13 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, si dhe nenet 28, 29 dhe 30 të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Fatmir Hoxha, mori në shqyrtim pretendimet e paraqitura me shkrim nga kërkueset Iva Xhani dhe Vjola Ramkaj (Xhani), të cilat kanë kërkuar pranimin e kërkesës dhe prapësimet me shkrim të subjekteve të interesuara Eleni Vrana (Xhani), Janulla Shameti (Xhani), të cilat kanë kërkuar rrëzimin e kërkesës dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

1. Nga materialet e çështjes në shqyrtim rezulton se në datën 25.12.2008 ka vdekur trashëgimlënësi Koço Xhani, i cili ka disponuar pasurinë e tij me testamentin nr. 43 prog, datë 26.06.2008. Testatori Koço Xhani ka caktuar si trashëgimtarë testamentarë Andon Xhanin, Eleni Vranën (Xhani), Janulla Shametin (Xhani) (subjektet e interesuara në gjykimin kushtetues), Elda Priftin, Ledio Shametin, Thanas Shametin, Zhuljeta Xhanin, Anduela Qeramën (Xhani), Vjola Xhanin dhe Iva Xhanin (kërkueset në gjykimin kushtetues) duke disponuar për secilin pasurinë që u kalon në trashëgim. Pasuria e disponuar përbëhet nga një apartament banimi, një ndërtesë dykatëshe lokal-restorant (me kufij të përcaktuar) dhe një magazinë, të ndodhura në qytetin e Tiranës, si dhe prej depozitës në shumën 300 000 euro.

2. Subjektet e interesuara Eleni Vrana (Xhani), Janulla Shameti (Xhani), me pretendimin se me testamentin është shkelur rezerva ligjore, i janë drejtuar Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë me kërkesëpadi me objekt: “Konstatimin e pavlefshmërisë absolute të testamentit”, duke paditur kërkueset Iva Xhani, Vjola Xhani dhe personat e tjerë përfitues sipas testamentit Andon Xhani,

Anduela Xhani, Androniqi Xhani (bashkëshortja e trashëgimlënësit, e cila ka qenë në mungesë).

3. Në këtë gjykim kërkeset Iva Xhani, Vjola Xhani, Andon Xhani dhe Anduela (Qerama) Xhani kanë kërkuar me kundërpadi çeljen e dëshmisë testamentare të trashëgimlënësit Koço Xhani, detyrimin e paditësve të kundërpaditur që të njohin si të vetmit trashëgimtarë testamentarë, të paditurit kundërpaditës dhe njëkohësisht të dorëzojnë pasurinë trashëgimore të fituar prej saj.

4. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr. 2503, datë 01.04.2011, ka vendosur: “Pranimin e pjesshëm të kërkesëpadisë. Vërtetimin e pavlefshmërisë së pjesshme të testamentit nr. 43 prog, datë 26.06.2008 të testatorit Koço Xhani vetëm në pjesën që testatori cenon vullnetin e trashëgimtarëve për disponimin e pasurive të kaluara me këtë testament dhe konkretisht në pjesën që detyron trashëgimtarin Janulla Shamenti që me dëshirën e saj të mund t’u lërë dy djemve të saj apartamentin e banimit në rrugën “Stavri Themeli” dhe ndalon trashëgimtarët Anduela Qerama (Xhani), Vjola Ramka (Xhani) dhe Iva Xhani që të mos disponojnë për 30 vjet pasuritë e lëna në trashëgimi, që janë restorant “Durrësi”, lokali (ndërtesa dykatëshe) i ndodhur në rrugën “Qemal Stafa” dhe magazina e ndodhur në rrugën “Mustafa Matohiti”. Rrëzimin e kërkesëpadisë për pjesët e tjera. Pranimin e pjesshëm të kundërpadisë. Njohjen e Andon Xhanit, Eleni Vranës (Xhani), Janulla Shamentit (Xhani), Elda Priftit, Ledio Shamentit, Thanas Shamentit, Zhuljeta Xhanit, Anduela Qeramës (Xhani), Vjola Xhanit dhe Iva Xhanit si trashëgimtarë të trashëgimlënësit Koço Xhani, të cilët trashëgojnë respektivisht pasuritë e përcaktuara në testamentin nr. 43 prog, datë 26.06.2008. Detyrimin e paditësve të kundërpaditur Eleni Vrana dhe Janulla Shamenti që t’u dorëzojnë të paditurve kundërpaditës Andon Xhani, Anduela Qerama (Xhani), Iva Xhani, Vjola Ramka (Xhani) pasuritë e përcaktuara për to në testamentin nr. 43 prog, datë 26.06.2008 dhe frytet civile të fituara prej tyre. Rrëzimin e kundërpadisë për pjesët e tjera.

5. Mbi ankimin e subjekteve të interesuara Eleni Vrana (Xhani) dhe Janulla Shamenti (Xhani), Gjykata e Apelit Tiranë, me vendimin nr. 2269, datë 02.11.2011, ka vendosur ndryshimin e vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, duke pranuar kërkesëpadinë. Shpalljen si të pavlefshëm të testamentit të lënë nga trashëgimlënësi Koço Xhani me nr. progresiv 43, datë 26.06.2008, si dhe të procesverbalit përkatës të kalimit të testamentit në regjistrin e përgjithshëm të noteres V.S. rrëzimin e kundërpadisë.

6. Mbi rekursin e subjekteve të interesuara Eleni Vrana (Xhani) dhe Janulla Shamenti (Xhani), Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi), me vendimin nr. 00-2014-2166, datë 24.07.2014, ka vendosur mospranimin e rekursit.

II

7. **Kërkeset Iva Xhani dhe Vjola Ramkaj (Xhani)** i janë drejtuar Gjykatës Kushtetuese me pretendimin e cenimit të së drejtës për një proces të rregullt ligjor, duke argumentuar:

7.1 Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë dhe Gjykata e Apelit Tiranë kanë interpretuar në mënyrë të gabuar nenin 407 të Kodit Civil (rezerva ligjore). Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, duke mos i dhënë përgjigje këtij pretendimi ka cenuar të drejtën e aksesit në gjykatë.

7.2 Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë e ka zhvilluar procesin pa thirrur në gjykim një nga trashëgimtarët e Koço Xhanit, Zhuljeta Xhanin duke cenuar parimin e kontradiktoritetit. Gjykata e Lartë duhet ta konstatonte këtë shkelje procedurale.

7.3 Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi), me vendimin nr. 00-2014-2166, datë 24.07.2014, ka cenuar parimin e arsytimit të vendimit gjyqësor pasi nuk ka pasqyruar shkaqet e ngritura në rekurs. Gjithashtu, ky kolegji nuk ka argumentuar arsyet e mospranimit të rekursit ndonëse shkaqet e ngritura në rekurs janë të parashikuara në nenin 472 të Kodit të Procedurës Civile. Në kushtet kur dy gjykatat më të ulëta kanë mbajtur qëndrime të kundërta, Gjykata e Lartë si gjykatë ligji duhet të ishte shprehur lidhur me pretendimet e parashtruara në rekurs.

8. **Subjektet e interesuara Janulla Shameti dhe Eleni Vrana (Xhani)** paraqitën parashtrime me shkrim si vijojnë:

8.1 E drejta e aksesit nuk është cenuar pasi kërkueset gjatë gjykimit kanë shfrytëzuar të gjitha mjetet juridike dhe hapësirat ligjore për mbrojtjen e pretendimeve të tyre. E drejta e aksesit ka qenë e garantuar dhe është respektuar nga të tria gjykatat.

8.2 Lidhur me pretendimin e cenimit të së drejtës së kontradiktoritetit, pasi në gjykim nuk është thirrur njëra prej trashëgimtareve, konkretisht Zhuljeta Xhani. Kërkueset nuk e kanë ngritur këtë pretendim as në gjykimin në Gjykatën e Rrethit Tiranë, as në Gjykatën e Apelit Tiranë. Zhuljeta Xhani ka qenë në dijeni të zhvillimit të procesit gjyqësor.

8.3 Pretendimi për cenimin e parimit të arsyetimit të vendimit nga Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi) është i pabazuar. Ky kolegji, pasi ka vlerësuar shkaqet e parashtruara në rekurs, ka arsyetuar se nuk janë shkaqet e parashikuara nga neni 472 i Kodit të Procedurës Civile dhe duke respektuar parimin e arsyetimit të vendimit gjyqësor ka vendosur mospranimin e rekursit.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimitimin e kërkueseve

9. Gjykata Kushtetuese (në vijim Gjykata) vlerëson të analizojë fillimisht legjitimitimin e kërkueseve në paraqitjen e kësaj kërke. Në nenet 131, shkronja “f” dhe 134, pika 1, shkronja “g”, të Kushtetutës, përcaktohet e drejta e individit për të vënë në lëvizje Gjykatën Kushtetuese për shkeljen e së drejtës për një proces të rregullt ligjor, pasi të jenë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave.

10. Gjykata Kushtetuese konstaton se në rastin konkret kërkueset legjitimohen *ratione temporis*, pasi kërkesa është paraqitur brenda afatit 2 vjeçar të përcaktuar në nenin 30 të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”.

11. Kërkueset kanë pretenduar se gjykatat e juridiksionit të zakonshëm duke interpretuar në mënyrë të gabuar dispozitën ligjore mbi rezervën ligjore kanë cenuar të drejtën e aksesit në gjykatë.

12. Në jurisprudencën e saj Gjykata Kushtetuese ka theksuar se kontrolli kushtetues që ajo ushtron ndaj vendimeve gjyqësore është i kufizuar vetëm në funksion të mbrojtjes së të drejtave kushtetuese të individit për një proces të rregullt ligjor, çka përbën edhe juridiksionin e saj kushtetues, në kuptim të nenit 42 dhe nenit 131, shkronja “f” të Kushtetutës. Çështja e interpretimit të ligjit nga gjykata e juridiksionit të zakonshëm nuk përbën objekt kontrolli për Gjykatën Kushtetuese.

13. Për sa më sipër, për pretendimin e cenimit të së drejtës së aksesit nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm, kërkueset nuk legjitimohen *ratione materiae* për të vënë në lëvizje Gjykatën Kushtetuese.

14. Gjithashtu, kërkueset kanë pretenduar se është cenuar parimi i kontradiktoritetit, pasi nuk është thirrur në gjykim një nga trashëgimtarët e Koço Xhanit, Zhuljeta Xhani.

15. Gjykata Kushtetuese ka theksuar se bazuar në dispozitat kushtetuese dhe ligjore që rregullojnë veprimtarinë e saj, legjitimiteti i individit përbën një nga parakushtet procedurale për të vënë në lëvizje këtë Gjykatë. Individi, në kuptim të neneve 131/f dhe 134/1/g dhe 134/2 të Kushtetutës, mund të vërë në lëvizje Gjykatën Kushtetuese kur pretendon se i janë cenuar të drejtat kushtetuese për një proces të rregullt ligjor. Individi mund të drejtohet me kërkesë në këtë gjykatë për çështje kur në bazë të normave procedurale, ai ka qenë palë drejtpërdrejt në proces. Kriteri kushtetues i “detyrimit për të justifikuar interesin”, i përcaktuar në pikën 2, të nenit 134, të Kushtetutës, është interpretuar nga jurisprudenca kushtetuese si përcaktues i ndarjes së rrethit të subjekteve kushtetuese në dy kategori, subjekte të kushtëzuara dhe subjekte të pakushtëzuara. Në këtë kuptim, kërkuesi, si subjekt i kushtëzuar, i parashikuar në shkronjën “g”, të paragrafit 1, të nenit 134, të Kushtetutës,

mund të bëjë kërkesë vetëm për çështje që lidhen me interesat e tij.

16. Në çështjen në shqyrtim nuk rezulton se Zhuljeta Xhani ka qenë palë në gjykimet e zhvilluara në gjykatat e juridiksionit të zakonshëm dhe as kërkuese në kërkesën drejtuar Gjykatës Kushtetuese.

17. Në këto kushte, bazuar te nenet 131/f, 134/1/g dhe 134/2 të Kushtetutës, kërkuaset *nuk legjitimohen racione personae* për të vënë në lëvizje Gjykatën Kushtetuese lidhur me këtë pretendim.

B. Për pretendimin e cenimit të parimit të arsyetimit të vendimit gjyqësor

18. Gjykata vlerëson se kërkuaset legjitimohen *racione materiae* t'i drejtohen Gjykatës Kushtetuese vetëm për pretendimin e cenimit të parimit të arsyetimit të vendimit gjyqësor nga Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi).

19. Kërkuaset kanë pretenduar se Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi) në vendimin nr. 00-2014-2166, datë 24.07.2014, duke mos pasqyruar shkaqet e parashtruara në rekurs ka cenuar parimin e arsyetimit të vendimit gjyqësor. Kolegji nuk u ka dhënë përgjigje pretendimeve lidhur me shkaqet e parashtruara në rekurs, megjithëse janë të parashikuara nga neni 472 i Kodit të Procedurës Civile.

20. Gjykata ka theksuar se e drejta për një proces të rregullt ligjor, që i garantohet individit nga nenet 42 dhe 142/1 të Kushtetutës, përfshin edhe të drejtën për të pasur një vendim gjyqësor të arsyetuar. Arsyetimi i vendimeve është element thelbësor i një vendimi të drejtë. Funkcioni i një vendimi të arsyetuar është t'u tregojë palëve që ato janë dëgjuar, si dhe u jep mundësinë atyre ta kundërshtojnë atë. Përveç kësaj, duke dhënë një vendim të arsyetuar, mund të realizohet vëzhgimi publik i administrimit të drejtësisë (*shih vendimet nr. 3, datë 23.01.2014, nr. 3, datë 19.02.2013, nr. 8, datë 28.02.2012; nr. 25, datë 10.06.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

21. Zbatimi i këtij parimi është vlerësuar nga Gjykata rast pas rasti, në varësi të rrethanave konkrete të çështjes, duke analizuar nëse vendimet gjyqësore të kundërshtuara e kanë përmbushur në mënyrë të mjaftueshme detyrimin për arsyetimin e vendimeve të tyre. Ajo ka verifikuar nëse vendimi i kundërshtuar është logjik, ka kundërthënë, përmban referencat në ligjin e zbatueshëm dhe respekton të gjitha elementet e sipërpërmendura. Gjykata ka theksuar, gjithashtu, se detyrimi për të respektuar këtë standard ndryshon në varësi të rrethanave të çështjes konkrete dhe natyrës së vendimit dhe se masa e arsyetimit varet nga natyra e vendimit në fjalë (*shih vendimin nr. 25, datë 10.06.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

22. Bazuar në parashikimet e normave procedurale, që përcaktojnë elementet që duhet të përmbajë një vendim gjyqësor, si dhe bazuar në veçoritë e gjykimit në Gjykatën e Lartë dhe në praktikën e saj, Gjykata çmon se në funksion të realizimit të vëzhgimit publik të administrimit të drejtësisë, si dhe të koherencës së vendimit gjyqësor, në mënyrë që përfundimi i procesit të vlerësimit të gjykatës të jetë i mbështetur, përmbajtja e vendimit përbën premisën për përmbushjen e standardit të arsyetimit të vendimit, i cili në këtë drejtim duhet të plotësojë dhe të përmbajë kriteret e përcaktuara nga dispozitat ligjore përkatëse dhe ato të zhvilluara nga jurisprudenca kushtetuese e konsoliduar (*shih vendimet nr. 3, datë 19.02.2013; nr. 36, datë 25.07.2013 të Gjykatës Kushtetuese*).

23. Në nenin 310, pika 1, të Kodit të Procedurës Civile (KPC) parashikohet se vendimi i gjykatës duhet të përmbajë hyrjen, pjesën përshkruese-arsyetuese dhe pjesën urdhëruese, duke përcaktuar në paragrafët e tjerë elementet që duhet të përmenden në secilën prej këtyre pjesëve. Ndërsa, për gjykimin në Gjykatën e Lartë, neni 475, pika “ç” e KPC-së sanksionon se rekursi, ndër të tjera, duhet të përmbajë shkaqet për të cilat kërkohet prishja e vendimit, duke iu referuar normave ligjore mbi të cilat mbështetet, dhe se shqyrtimi i çështjes në kolegjet seleksionuese qëndron në vlerësimin të këtyre shkaqeve. Në nenin 480 të KPC-së parashikohet se nëse rekursi bëhet për shkaqe të ndryshme nga ato që i lejon ligji, ai nuk pranohet dhe mospranimi i tij vendoset nga kolegji i Gjykatës së Lartë në dhomën e këshillimit.

24. Gjykata vëren se në çështjen konkrete vendimi nr. 00-2014-2166, datë 24.07.2014 i Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi) për mospranimin e rekursit përmban në pjesën e tij

hyrëse palët ndërgjyqëse, objektin e padisë dhe të kundërpadisë, si dhe disponimet e Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë dhe të Gjykatës së Apelit Tiranë. Në vendim janë parashtruar shkaqet e rekursit, në bazë të të cilave kërkueset kanë pretenduar prishjen e vendimit të Gjykatës së Apelit Tiranë dhe lënien në fuqi të vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë.

25. Pretendimet e kërkueseve të parashtruara në rekurs kanë të bëjnë me interpretimin e gabuar të dispozitave të Kodit Civil, që rregullojnë kalimin e trashëgimisë me testament, rezervën ligjore, kuptimin e personave të paaftë për punë dhe të trashëgimtarit të paaftë. Kërkueset kanë pretenduar se vendimi i Gjykatës së Apelit ka shkelje të rënda procedurale, pasi janë cenuar të drejta që përfitonin nga disponimet testamentare, personat që nuk janë thirrur në gjykim, si: Elda Prifti, Ledio Shamenti, Thanas Shamenti, Zhuljeta Xhani dhe Lefter Duni. Gjithashtu, sipas tyre, gjykatat kanë gabuar në përcaktimin e radhës së thirrjes në trashëgim të personave të paaftë për punë.

26. Nga përmbajtja e vendimit të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi) konstatohet se në pjesën arsyetuese ai ka pasqyruar vetëm përfundimin se rekursi i paraqitur nuk përmban shkaqe nga ato që parashikon neni 472 i KPC-së duke vendosur në pjesën urdhëruese mospranimin e tij.

27. Gjykata konstaton se në çështjen në shqyrtim, pavarësisht se në vendim janë paraqitur shkaqet e parashtruara në rekurs për kundërshtimin e vendimit të Gjykatës së Apelit Tiranë dhe lënien në fuqi të vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, Kolegji nuk ka argumentuar përfundimin e shprehur në dispozitiv për mospranimin e rekursit.

28. Bazuar në nenin 480 të KPC-së është në kompetencë të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi) të analizojë dhe të vlerësojë nëse shkaqet e ngritura në rekurs janë në përputhje me kërkesat e ligjit. Në rast se Kolegji në dhomën e këshillimit krijon bindjen se shkaqet e ngritura në rekurs objektivisht nuk ekzistojnë në dosjen gjyqësore, atëherë është në funksionin e tij të vendosë në pajtim me kërkesat ligjore mospranimin e çështjes për shqyrtim në seancë gjyqësore.

29. Megjithatë, Gjykata Kushtetuese në jurisprudencën e saj referuar natyrës së gjykimit kushtetues të kërkesave individuale, ka theksuar se vetëm kur janë të pranishme pretendime që kanë të bëjnë me shkeljen e parimeve themelore të procesit gjyqësor, si dhe kur këto pretendime gjejnë pasqyrim në materialet e çështjes, atëherë vendimi i Kolegjit në dhomën e këshillimit për mospranimin e rekursit vë në dyshim të drejtën për një proces të rregullt ligjor (*shih vendimet nr. 36, datë 25.07.2013, nr. 22, datë 06.06.2011, nr. 19, datë 19.07.2005 të Gjykatës Kushtetuese*).

30. Gjykata vlerëson se nisur nga natyra e pretendimeve të parashtruara në rekurs, që lidhen me vlefshmërinë e testamentit, me formimin e ndërgjyqësisë (mosthirrja në gjykim e të gjithë trashëgimtarëve), rezervën ligjore, si dhe qëndrimin e ndryshëm të gjykatave të faktit për këto çështje, Gjykata e Lartë ishte e detyruar të arsyetonte qëndrimin e saj, pasi në thelb këto pretendime kanë të bëjnë me cenimin e së drejtës së pronësisë dhe cenimin e pritshmërisë së ligjshme, që rrjedhin nga trashëgimia testamentare. Mungesa e arsyetimit në vendimin e Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi) përbën një mangësi në përmbajtjen e vendimit të kësaj gjykate.

31. Për sa më sipër, Gjykata vlerëson se Kolegjit Civil i Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi) ka cenuar parimin e arsyetimit të vendimit gjyqësor dhe se pretendimi i kërkueseve është i bazuar.

32. Në përfundim, për sa kohë kërkueset nuk kanë marrë përgjigje nga Gjykata e Lartë për pretendimet kushtetuese të parashtruara në rekurs, atyre u është mohuar edhe e drejta e aksesit në kuptimin substancial në atë gjykatë.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të nenit 131, shkronja “F”, dhe nenit 134, pika 1, shkronja “g”, të Kushtetutës, si dhe të neneve 72 dhe 77 të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, me shumicë votash,

VENDOSI:

- Pranimin e kërkesës.
- Shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë të vendimit nr. 00-2014-2166, datë 24.07.2014 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi).

- Dërgimin e çështjes për rishqyrtim në Gjykatën e Lartë.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë pro: Bashkim Dedja (kryetar), Vladimir Kristo, Gani Dizdari, Vitore Tusha, Fatos Lulo

Anëtarë kundër: Sokol Berberi, Besnik Imeraj, Fatmir Hoxha

MENDIM PAKICE

1. Për arsye se nuk ndaj të njëjtin qëndrim me shumicën lidhur me përfundimin e arritur në çështjen me kërkuar Iva Xhani dhe Viola Ramkaj (Xhani), si dhe argumentet mbi të cilat mbështetet ky qëndrim, e çmoj të rëndësishme të shprehem me mendim pakice.

2. Nëpërmjet arsyetimit të saj, shumica ka theksuar jurisprudencën e Gjykatës Kushtetuese, sipas së cilës, referuar natyrës së gjyqimit kushtetues të kërkesave individuale, vetëm kur janë të pranishme pretendime që kanë të bëjnë me shkeljen e parimeve themelore të procesit gjyqësor, si dhe kur këto pretendime gjejnë pasqyrim në materialet e çështjes, atëherë vendimi i Kolegjit në dhomën e këshillimit për mospranimin e rekursit vë në dyshim të drejtën për një proces të rregullt ligjor (*prg. 29 i vendimit*). Ajo ka vlerësuar më tej se nisur nga natyra e pretendimeve të parashtruara në rekurs, që lidhen me vlefshmërinë e testamentit, me formimin e ndërgjyqësisë (mosthirrja në gjykim e të gjithë trashëgimtarëve), rezervën ligjore, si dhe qëndrimin e ndryshëm të gjykatave të faktit për këto çështje, Gjykata e Lartë ishte e detyruar të arsyetonte qëndrimin e saj, pasi në thelb këto pretendime kanë të bëjnë me cenimin e së drejtës së pronësisë dhe cenimin e pritshmërisë së ligjshme, që rrjedhin nga trashëgimia testamentare. Mungesa e arsyetimit në vendimin e Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi) përbën një mangësi në përmbajtjen e vendimit të kësaj gjykate (*prg. 30 i vendimit*).

3. Nuk pajtohem me këtë përfundim të shumicës, pasi në vlerësimin tim Gjykata e Lartë i ka dhënë përgjigje kërkuarës në vendimin e saj të marrë në dhomë këshillimi. Ky qëndrim mbështetet në jurisprudencën e Gjykatës, sipas së cilës arsyetimi i kufizuar i vendimit të marrë në dhomën e këshillimit nuk përbën cenim të procesit të rregullt ligjor. Kjo formë arsyetimi është tashmë e konsoliduar në praktikën e Gjykatës së Lartë, përderisa shpreh në thelb shkaqet e mospranimit të rekursit, nga ana e kolegjeve të saj, gjatë shqyrtimit të tij paraprak në dhomën e këshillimit. Sikundër për pranimin, ashtu edhe për mospranimin e rekursit, dhoma e këshillimit luan rolin e një filtri të kërkesave që i drejtohen Gjykatës së Lartë. Sipas këtyre standardeve, kur kërkesat e ligjit për kalimin në seancë nuk janë plotësuar, vendoset për mospranimin e kërkesës dhe ky lloj shqyrtimi paraprak vlerësues është kompetencë vetëm e trupës së gjyqtarëve të Gjykatës së Lartë në dhomë këshillimi dhe nuk mund të bëhet pjesë e kontrollit kushtetues që zhvillon Gjykata (*shih vendimet nr. 34, datë 12.07.2013; nr. 108, datë 03.10.2012; nr. 17, datë 17.05.2011, të Gjykatës Kushtetuese*). Edhe GJEDNJ-ja ka pranuar se kur një Gjykatë e Lartë refuzon të pranojë një çështje, për arsye se mungojnë shkaqet ligjore për ngritjen e çështjes, një arsyetim shumë i kufizuar mund të përmbushë kriterin e nenit 6 të Konventës” (*Marini kundër Shqipërisë, datë 18.12.2007, §105-106; Mishgioni kundër Shqipërisë, datë 07.12.2010, § 51*).

4. Siç jam shprehur me mendim pakice në vendimet nr. 4, datë 05.02.2014 dhe nr. 3, datë 23.01.2014, vlerësoj se standardi mbi të cilin mbështetet shumica në këtë çështje nuk krijon garanci

për ruajtjen e vlerave të uniformitetit, qëndrueshmërisë dhe parashikueshmërisë në zbatimin e së drejtës dhe, për pasojë, le hapësirë për cenimin e sigurisë juridike dhe të barazisë përpara ligjit. Këtë vlerësim e mbështes në arsyet që vijojnë.

5. Nga arsyetimi i shumicës nënkuptohet se në rastin e ngritjes në rekurs të pretendimeve me natyrë kushtetuese, Gjykata e Lartë, kur nuk e pranon rekursin, duhet t'u japë përgjigje këtyre pretendimeve. Në një arsyetim *a contrario*, bazuar në qëndrimin e mësipërm, nëse në rekurs nuk ngrihen pretendime me natyrë kushtetuese, Gjykata e Lartë nuk është e detyruar t'u japë përgjigje, pasi në këto raste është i mjaftueshëm një arsyetim i kufizuar, që e përmbush standardin kushtetues të arsyetimit. Ky lloj diferencimi në trajtimin e arsyetimit, i lidhur me natyrën e pretendimeve të ngritura në rekurs, është bërë nga shumica pa parashtruar motivet përse arsyetimi i kufizuar konsiderohet i rregullt në aspektin kushtetues në disa raste, dhe i parregullt në raste të tjera.

6. Me qëndrimin e saj shumica ka lënë shteg për një lloj ndërhyrjeje të Gjykatës Kushtetuese në rolin vlerësues të Gjykatës së Lartë. Kështu shumica, në rastin konkret, ka vlerësuar përmbajtjen e rekursit, konkretisht duke identifikuar natyrën kushtetuese të pretendimeve të ngritura në të dhe duke i imponuar Gjykatës së Lartë argumentimin në lidhje me këto pretendime. Vlerësimi i rekursit është atribut i Gjykatës së Lartë, e cila vlerëson pretendimet e ngritura në rekurs në dhomë këshillimi. Vlerësimi i procesit gjyqësor të zhvilluar në Gjykatën e Lartë, në këndvështrim të respektimit të nenit 42 të Kushtetutës, duhet të bëhet nga Gjykata, gjithmonë brenda kuadrit të kompetencave të saj, çka përjashton vlerësimin e përmbajtjes së rekursit dhe detyrimin e Gjykatës së Lartë për të ndjekur mënyra të ndryshme për vlerësimin e pretendimeve.

7. Gjithashtu, me qëndrimin e saj, shumica krijon paqartësi për sa i përket mundësisë që ka kërkuesi për ta goditur për antikushtetutshmëri të njëjtin vendim pas rigjykimit në Gjykatën e Lartë. Në rastin konkret shumica i është shmangur vlerësimit kushtetues të pretendimeve që në çmuarjen e saj kanë natyrë kushtetuese, duke e rikthyer çështjen në Gjykatën e Lartë. Për pasojë, qëndrimi i shumicës nuk i shërben efektivitetit të shqyrtimit kushtetues dhe respektimit të së drejtës për një gjykim brenda një afati të arsyeshëm.

8. Si përfundim, për sa më lart, ndryshe nga shumica, çmoj se në rastin konkret nuk është cenuar standardi i arsyetimit të vendimit gjyqësor dhe as e drejta e aksesit në Gjykatën e Lartë, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës, ndaj kërkesa e paraqitur nga kërkuesja duhet të ishte rrëzuar.

Anëtar: Sokol Berberi

MENDIM PAKICE

1. Lidhur me përfundimin e arritur për çështjen me kërkuese Iva Xhanin dhe Vjola Ramkajn (Xhani) nuk ndaj të njëjtin qëndrim me shumicën, prandaj e çmoj të shprehem me mendim pakice.

2. Nëpërmjet arsyetimit të saj shumica ka konkluduar se duke mos marrë përgjigje për pretendimet me natyrë kushtetuese, kërkueseve u është cenuar e drejta për një proces të rregullt ligjor në aspektin e arsyetimit të vendimit gjyqësor.

3. Nuk pajtohem me këtë përfundim të arritur, sepse, në vlerësimin tim, Gjykata e Lartë u ka dhënë përgjigje kërkueseve në vendimin e saj të marrë në dhomë këshillimi. Ky qëndrim mbështetet në jurisprudencën e Gjykatës, sipas së cilës arsyetimi i kufizuar i vendimit të marrë në dhomën e këshillimit nuk e cenon procesin e rregullt ligjor. Kjo formë arsyetimi është tashmë e konsoliduar në praktikën e Gjykatës së Lartë, përderisa shpreh në thelb shkaqet e mospranimit të rekursit, pas shqyrtimit paraprak të tij në dhomën e këshillimit. Sikundër për pranimin, ashtu edhe për mospranimin e rekursit, dhoma e këshillimit luan rolin e një filtri të kërkesave që i drejtohen Gjykatës së Lartë. Veprimtaria seleksionuese e dhomës së këshillimit është një veprimtari e domosdoshme në funksion të aksesit në gjykatë vetëm të atyre çështjeve që i parashikon ligji, duke lënë jashtë përzgjedhjes kërkesat e paarsyeshme dhe haptazi të pambështetura në ligj. Sipas këtyre

standardeve, kur kërkesat e ligjit për kalimin në seancë nuk janë plotësuar, vendoset për mospranimin e kërkesës dhe ky lloj shqyrtimi paraparak vlerësues është kompetencë vetëm e trupës së gjyqtarëve të Gjykatës së Lartë në dhomë këshillimi dhe nuk mund të bëhet pjesë e kontrollit kushtetues që zhvillon Gjykata (*shih vendimet nr. 34, datë 12.07.2013; nr. 108, datë 03.10.2012; nr. 17, datë 17.05.2011, të Gjykatës Kushtetuese, si dhe vendimin nr. 143, datë 07.12.2011, të Mbledhjes së Gjyqtarëve*).

4. Edhe GJEDNJ-ja ka theksuar se “detyrimi që ka gjykata vendase për të arsyetuar vendimet e saj, nuk mund të interpretohet sikur kërkohet arsyetim i detajuar për çdo pretendim të palës ndërgjyqëse. Masa e arsyetimit të vendimit varet nga natyra e vendimit në fjalë” Arsyetimi i kufizuar i dhënë nga Gjykata e Lartë në formulimin e vendimit në dhomë këshillimi, në mënyrë të nënkuptuar evidenton se aplikanti nuk ka ngritur një nga argumentet ligjore të përcaktuara në dispozitën përkatëse të legjislacionit të brendshëm, që është kusht për pranimin e kërkesës. Gjykata vëren se kur një gjykatë e lartë refuzon të pranojë një çështje, për arsye se mungojnë shkaqet ligjore për ngritjen e çështjes, një arsyetim shumë i kufizuar mund të përmbushë kriterin e nenit 6 të Konventës” (*Marini kundër Shqipërisë, datë 18.12.2007, §105-106; Mishgjoni kundër Shqipërisë, datë 07.12.2010, § 51*).

5. Gjithashtu, kërkeset pretendimin e arsyetimit të vendimit të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi) nuk e kanë lidhur me shkeljen e një prej elementeve të procesit të rregullt ligjor, si barazi e armëve, kontradiktoriteti apo aksesit në gjykatë.

6. Si përfundim, për sa më lart, ndryshe nga shumica, çmoj se kërkueseve nuk u është cenuar e drejta për një proces të rregullt ligjor në aspektin e arsyetimit të vendimit gjyqësor në Gjykatën e Lartë, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës, ndaj dhe kërkesa e tyre duhej të ishte rrëzuar.

Anëtar: Fatmir Hoxha